

Gør terrortruslen os alle til "autoritære" individer? RWA, terrortruslen og opbakningen til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen

Indhold

1. Indledning	2
2. Teori og hypoteser.....	3
2.1 RWA og opbakning til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen	3
2.2 Samspillet mellem RWA og trusselsopfattelsen	4
2.3 Terrortruslen.....	5
3. Design og metode.....	6
4. Analyse.....	9
4.1 Deskriptive og bivariate analyser	9
4.2 Multivariate analyser.....	11
4.3 Resultater.....	12
5. Konklusion og perspektiverende diskussion	16
6. Litteraturliste	19
7. Appendiks	21

1. Indledning

Fremkomsten af den moderne terrorisme har øget borgernes frygt for at blive udsat for et fremtidigt terrorangreb i flere lande (Doosje et al. 2009: 203). I kølvandet på terrorangreb viser meningsmålinger ofte et holdningsmæssigt skift i befolkningen med øget støtte til, at myndighederne får udvidet deres beføjelser i terrorbekæmpelsen (Huddy & Feldman 2011: 455). Responsen har for flere vestlige regeringer været mere overvågning og en vifte af andre antiterrorredskaber, der undertiden er på kant med basale civile rettigheder (Asbrock & Fritsche 2013: 36; Hetherington & Suhay 2011: 546).

Et interessant spørgsmål er, *hvem* det mere specifikt er, som forårsager disse holdningsskift i befolkningen. Er vi alle - på tværs af individuelle karakteristika - påvirkelige til at støtte op om disse "aggressive" tiltag? Eller er det blot en bestemt gruppe individer, der i forvejen ønsker en stærk og handlekraftig stat, som påvirkes mest af den øgede terrortrussel? Det er netop disse spørgsmål, som denne opgave forsøger at besvare i en dansk kontekst med et specifikt fokus på to omdiskuterede myndighedsbeføjelser. Den ene er brugen af tortur, der for alvor kom i søgelyset ved USA's brug af waterboarding som forhørs metode. Den anden beføjelse er varetægtsfængsling af terrormistænkte på ubestemt tid, hvor det klareste eksempel er USA's internering af terrormistænkte i Guantanamo-fængslet. Undersøgelsen af danskernes holdninger til disse beføjelser er højaktuel, da DIGNITY (Dansk Institut mod Tortur) så sent som i starten af december 2015 advarede om, at der siden 2012 er sket et markant skred i andelen af danskere, der finder tortur acceptabelt som led i terrorbekæmpelsen (Bjørnager & Toft 2015). Det indikerer dermed, at den danske befolknings holdning til terrorbekæmpelsen også reagerer på terrortruslen, som for alvor er kommet tilbage på den politiske dagsorden det seneste års tid.

I et politisk ideologisk perspektiv har studier fundet, at en autoritær ideologi kaldet Right-Wing Authoritarianism (herefter: RWA) har en stærk forklaringskraft på opbakningen til aggressive myndighedsbeføjelser. Tidligere fund indikerer, at individer højt på RWA i højere grad ønsker gengældelsesreaktioner (Funke 2005), støtter brugen af hårdere afstraffelse over for kriminelle (Altemeyer 1988) og vægter sikkerheden højere end de civile rettigheder (Cohrs et al. 2005: 273; Crowson et al. 2005). Argumentet er i den forbindelse, at individer højt på RWA er motiveret til at sikre den kollektive sikkerhed, hvorfor de vil støtte politikker, som kan bevare sikkerheden og gruppe-konformiteten, der er truet (Duckitt & Sibley 2010: 1867).

En række studier finder endvidere, at individers opfattelse af terrortruslen har en afgørende betydning for deres opbakning til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen (f.eks. Cohrs et al. 2005; Stenner 2005; Hetherington & Suhay 2011). Forventningen er mere specifikt, at RWA's effekt på individernes holdninger bliver modereret af individernes opfattelse af terrortruslen. I litteraturen er der imidlertid ikke konsensus om, hvordan denne interaktion mellem RWA og trusselsopfattelsen påvirker individernes holdninger. Den ene position argumenterer for, at det hovedsagligt er individer højt på RWA, der vil være påvirkelige holdningsmæssigt, når trusselsniveauet stiger (Cohrs et al. 2005; Feldman & Stenner 1997; Lavine et al. 2002; Stenner 2005). Den anden position argumenterer imidlertid for, at det hovedsagligt er individer lavt på RWA, der vil være mest påvirkelige, når trusselsniveauet stiger (Hetherington & Suhay 2011; Stam et al. 2012). Med andre ord er der altså delte forventninger til, hvorvidt det er individer højt eller lavt på RWA, som driver befolkningens holdningsskift.

Som det fremgår af det ovenstående, forventes 1) individernes grad af RWA og 2) samspillet mellem RWA og opfattelsen af terrortruslen at være vigtige for at kunne forklare hvilke individer, der forårsager et befolkningsmæssigt holdningsskift, hvor mere aggressive myndighedsbeføjelser bakkes op. For at besvare spørgsmålet om, *hvilke individer der er drivkraften bag holdningsskiftene*, undersøger opgaven derfor mere specifikt: a) Er der en sammenhæng mellem RWA og opbakningen til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen, og b) hvordan modererer individernes opfattelse af terrortruslen denne sammenhæng?

2. Teori og hypoteser

I det følgende afsnit vil opgavens teoretiske udgangspunkt præsenteres. Først redegøres der for begrebet RWA, dets centrale komponenter og dets forventede sammenhæng med individers opbakning til øgede myndighedsbeføjelser i terrorbekæmpelsen. Forståelsen af denne sammenhæng nuanceres dernæst ved at præsentere, hvordan individers opfattelse af terrortruslen modererer effekten af RWA på holdningerne. Slutteligt redegøres der for trusselsbegrebet og dets relation til teoretiseringen om RWA. I løbet af den teoretiske redegørelse udledes opgavens centrale hypoteser løbende.

2.1 RWA og opbakning til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen

Ifølge Duckitt og Sibley (2010: 1867) kan RWA forstås en konservativ ideologi, der repræsenterer en trusselsdrevet motivation for konformitet og sikkerhed. Altemeyer definerer Right-Wing Authoritarianism (RWA) som samvariationen mellem tre holdningsmæssige klynger: 1)

authoritarian submission, 2) *conventionalism* og 3) *authoritarian aggression* (Altemeyer 1981). *Authoritarian submission* omhandler individers lydighed og tiltro til de eksisterende og legitime autoriteter. *Conventionalism* angår opbakningen til samfundets og autoriteternes sociale traditioner og normer. Endelig referer *authoritarian aggression* til brugen af aggression overfor individer med formålet om at beskytte og bevare de etablerede autoriteter (ibid).

Senere konceptualiseringer af RWA betoner gruppens betydning med fokus på afbalanceringen mellem gruppens sammenhængskraft versus den individuelle autonomi (Duckitt 1989; Feldman 2003). Det centrale er i den forbindelse, i hvor høj grad den personlige autonomi er underordnet gruppens sammenhængskraft og ensartethed. Rendyrket RWA vil således indebære, at individets behov for personlig autonomi er fuldstændigt underordnet gruppens sammenhængskraft (Duckitt & Sibley 2010: 1867). En stærk gruppeidentifikation vil derfor betyde, at man vil lægge mere vægt på 1) lydighed og respekt overfor autoriteterne og lederne, 2) overensstemmelse med gruppens normer og 3) nødvendigheden af aggressiv handling mod individer, der afviger fra gruppens normer og værdier (ibid).

Spørgsmålet er imidlertid, hvorfor graden af RWA bør have en betydning for individernes opbakning til øgede terrorbekæmpelsesbeføjelser. Ifølge Duckitt og Sibley (2010: 1867) er individer højt på RWA drevet af nogle såkaldte ”motivational goals” om social kontrol, konformitet og sikkerhed på bekostning af personlig autonomi. Individer højt på RWA vil derfor være motiveret til at støtte myndighederne, der netop kan sikre den sociale orden og imødegå truslerne mod gruppens normer og den kollektive sikkerhed. Da den personlige autonomi er underordnet gruppens sammenhængskraft for individer højt på RWA, vil forventningen således være, at de i højere grad vil støtte myndighedernes brug af en mere ”aggressiv” terrorbekæmpelse, da gruppens sammenhængskraft og sikkerhed er i højsædet. Dertil kommer, at RWA stammer fra et grundlæggende syn på verdenen som et farligt og truende sted, hvorfor også individer højt på RWA forventes at være mere sensitive over for truende situationer (ibid). Det leder frem til opgavens første hypotese: *RWA vil forudsige individers opbakning til øgede myndighedsbeføjelser i terrorbekæmpelsen (hypotese 1).*

2.2 Samspillet mellem RWA og trusselopfattelsen

I indledningen blev det kortfattet introduceret, at der i litteraturen findes to overordnede – men modstridende – argumentationer for, hvordan en stigende opfattelse af terrortruslen modererer effekten af RWA på individernes holdninger til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen. I

det følgende vil der derfor udledes to divergerende hypoteser på baggrund af den nedenstående redegørelse for de to positioner.

Den ene position kaldes i opgaven for **aktiverings-hypotesen**. Udgangspunktet for denne position er, at individernes ”autoritære” prædispositioner først skal aktiveres, før de giver udslag i opbakningen til øget terrorbekæmpelsesbeføjelser (Feldman & Stenner 1997). Argumentet er mere generelt, at den situationelle kontekst (her det opfattede trusselsniveau) forøger relevansen af individernes ideologiske prædispositioner, og dermed styrker sammenhængen mellem prædispositionerne og de udtrykte holdninger (her opbakning til terrorbekæmpelsesbeføjelser) (Lavine et. al. 2002). Forventningen er således, at effekten af RWA på opbakningen til øgede beføjelser vil være stærkere i takt med, at den opfattede terrortrussel forøges. Omformuleret bliver dette til følgende hypotese: *Effekten af RWA på holdningen til øgede terrorbekæmpelsesbeføjelser vil forøges i takt med, at den opfattede terrortrussel øges (hypotese 2a).*

I modsætning til den ovenstående position argumenterer Hetherington og Suhay (2011) for en **konvergens-hypotese**. Udgangspunktet for deres argumentation adskiller sig fra det ovenstående, da de anser RWA for at være en kronisk salient prædisposition, der ikke skal aktiveres, før den påvirker individernes holdninger (ibid: 549). Under ”normale” omstændigheder med et lavt trusselsniveau forventes RWA dermed stadig at have en stærk effekt på individernes holdninger. Når det opfattede (eller faktiske) trusselsniveau stiger, forventer Hetherington og Suhay imidlertid, at holdningerne hos individer højt og lavt på RWA konvergerer (ibid). Det underliggende ræsonnement er, at individer højt på RWA allerede i forvejen støtter op om øgede myndighedsbeføjelser, hvorfor der ikke er plads til, at de kan rykke sig meget mere holdningsmæssigt (ibid). De ligger med andre ord allerede nær en øvre tærskel, der ikke giver rum for yderligere opbakning til mere aggressive beføjelser. Omvendt er tilfældet for individer lavt på RWA, der i ”normalsituationen” ligger langt fra tærsklen. Når truslen forøges, har disse individer således bedre mulighed for at blive mere ”autoritære” holdningsmæssigt. Omformuleret bliver dette til følgende hypotese: *Effekten af RWA på holdningen til øgede terrorbekæmpelsesbeføjelser vil mindskes i takt med, at det opfattede trusselsniveau øges (hypotese 2b).*

2.3 Terrortruslen

Bredt forstået kan *trussel* defineres som opfattelsen eller følelsen af, at noget ubehageligt vil forekomme (Asbrock & Fritsche 2013: 37). Mere konkret forekommer en trussel, når et individ

oplever eller forventer, at tilfredsstillelsen af ens mål, behov eller ønsker hæmmes for individet (personlig opfattet trussel) eller for ind-gruppen (kollektiv opfattet trussel) (ibid).

Som det fremgår i det ovenstående, forventes det opfattede trusselsniveau at have en afgørende betydning for borgernes holdninger, hvilket er i overensstemmelse med tidligere studier, der viser, at terrortruslen fremkalder autoritære reaktioner og opbakning til øgede myndighedsbeføjelser i terrorbekæmpelsen (Doosje et al. 2009; Huddy et al. 2005). Spørgsmålet er imidlertid hvilken *type* trussel, der gennem sin interaktion med RWA har en påvirkning på borgernes holdninger. Litteraturen indikerer i den forbindelse, at både den kollektive og personlige opfattelse af terrortruslen har en betydningsfuld rolle.

Duckitt og Fisher (2003) samt Huddy et al. (2002) argumenterer i forlængelse heraf for, at det er den kollektive trusselsopfattelse, der er den primære drivkraft bag de autoritære reaktioner. Hetherington og Suhay (2011) samt Fritsche et al. (2011) argumenterer i modsætning hertil for, at det primært er den personligt opfattede trussel mod individets *eget* velbefindende, der er udslagsgivende. Argumentet er, at det er individer, der selv føler, de kan blive personligt ramt af terroren, som vil tenderer til at øge deres opbakning til de mere "autoritære" midler i terrorbekæmpelsen (ibid). Hvorfor den personlige opfattelse af terrortruslen skulle være mest vigtig for de autoritære reaktioner, er dog ikke helt klart med udgangspunkt i den teoretiske fremstilling af RWA. Som det fremgår i den ovenstående redegørelse for RWA, er ræsonnementet nemlig, at det er motivationen for beskyttelsen af gruppens (kollektivets) sammenhængskraft og sikkerhed, som fremkalder de autoritære reaktioner.

3. Design og metode

Analysen af opgavens problemstilling og relaterede hypoteser gennemføres på baggrund af en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse af den danske befolkning, der er foretaget af European Social Survey¹ (herefter: ESS). Mere specifikt baserer analysen sig på data fra runde 4, der er foretaget i tidsrummet fra september til december, 2008. Der er i alt 1610 respondenter, der er udvalgt via tilfældig udvælgelse. På grund af missing values er der et frafald på knap 8,5 % i analysen, men der er ikke registeret systematisk bias i frafaldet. Data er indsamlet gennem interviews foretaget ansigt til ansigt med samtlige respondenter. Respondenternes gennemsnitsalder

---

¹ Datasættet er tilgængeligt på ESS's hjemmeside: http://www.europeansocialsurvey.org/data/country_index.html. Opgavens kodefil kan rekvireres hos forfatteren ved forespørgsel.

er 49,26 (SD = 18,07) gående fra 15 år til 96, og 50,37 % er kvinder. Da opgavens problemstilling angår de enkelte danske individers holdninger, udgør hver enkelt individ mine enheder.

Opgavens design er en tværsnitsundersøgelse, hvor en udfordring er den manglende tidsmæssige variation, da værdierne på analysens centrale variable kan være anderledes over tid (Andersen et al. 2010: 87). Udfordringen er dog ikke større end som i opgaven, da individernes autoritære prædispositioner i litteraturen teoretisk antages at være forholdsvis stabile over tid (Asbrock & Fritsche 2013: 37). Det vil være ideelt med data før og efter et alvorligt terrorangreb, men da spørgsmål i ESS spørger specifikt ind til opfattelsen af terrortruslen, er der stadig mulighed for at teste, hvordan terrortruslen modererer effekten af RWA.

Opgaven er interesseret i, hvordan danske individer på tværs af det autoritære spektrum reagerer på terrortruslen. Her er en klar fordel ved brugen af den repræsentative spørgeskemaundersøgelse mulighederne for at generalisere opgavens resultater på den danske population, der er opgavens interessefelt (Andersen 2010: 105). Denne repræsentativitet havde ikke været mulig at opnå med et survey-eksperiment omdelt gennem sociale medier eller på diverse danske gymnasier.

Endelig kan designet komplementere den eksisterende litteratur på området, der ofte benytter eksperimenter til at undersøge truslers interaktion med RWA (f.eks. Asbrock & Fritsche 2013; Cohrs et al. 2005; Lavine et al. 2005; Merolla & Zechmeister 2009; Stenner 2005). Det vil således være en styrkelse af de eksisterende resultater, hvis sammenlignelige effekter også fremkommer udenfor de eksperimentelle rammer, hvor den økologiske validitet alt andet lige må antages at være højere – også selvom interviewsituationen i ESS ej heller er fuldkommen naturlig.

Måling af RWA: Altemeyers RWA-skala benyttes oftest til at måle individers RWA (Hetherington & Suhay 2011: 550). Denne RWA-skala er imidlertid ikke tilstede i ESS. I stedet har tidligere studier benyttet items fra Schwartz' Basic Human Value Scale, der er indeholdt i ESS, til at måle individernes RWA (f.eks. Kauff et al. 2013). Problemet med Kauff et al.'s RWA-mål er dog, at forfatterne ikke benytter items, der måler individernes prioritering af den personlige autonomi. Det teoretisk funderede aspekt om den personlige autonomis underordning ift. gruppens sammenhængskraft afspejles således ikke. Feldman (2003) har dog illustreret, at det er muligt at benytte Schwartz' værdiskala til at konstruere et RWA-mål, som er højt korreleret med Altemeyers oprindelige RWA-skala ($r = 0,68$), der samtidig indfanger individets relative prioritering af gruppens sammenhængskraft versus den personlige autonomi (ibid.). Det er med udgangspunkt i

Feldmans konstruktion af et RWA-mål på baggrund af Schwartz's værdiskala, at denne opgaves RWA-mål konstrueres. Hvordan det konkret er gjort, bliver udfoldet i det følgende.

Målet for individets *relative* prioritering mellem gruppens sammenhængskraft og den personlige autonomi konstrueres ved at benytte individets gennemsnitsscore på to indeks, der måler hhv. individets prioritering af gruppens sammenhængskraft og den personlige autonomi. Specifik opnås målet ved at tage forskellen mellem individets score på indekset for gruppens sammenhængskraft og individets score på indekset for personlig autonomi (Feldman 2003: 56). Herved opnås et samlet mål for individets score på RWA. Sluttelig er dette RWA-mål omkodet, så det går fra 0 (minimum RWA) til 1 (maksimal RWA) ($M = 0.49$, $SD = 0.11$).

Konkret dannes indekset for et individs *prioritering af gruppens sammenhængskraft* af fire items fra Schwartz' værdiskala (traditioner, ydmyghed, opdragen og regelfølge)². Derudover benyttes også et item vedrørende, at skoler må lære børn at adlyde autoriteterne, hvilket også tidligere er benyttet til at måle RWA (Kauff et al. 2013: 308). Cronbachs alpha er på 0.65, hvilket findes acceptabelt med det beskedne antal items. Respondenter, der ikke har svaret på minimum 4 items, frasorteres. Individets *prioritering af den personlige autonomi* måles ved et indeks bestående af fem items fra Schwartz' værdiskala (kreativitet, eventyrlyst, uafhængighed, tolerance og varieret liv)³. Cronbachs alpha er 0.67, hvilket igen findes acceptabelt jævnfør det beskedne antal af items. Respondenter, der ikke har svaret på minimum 4 item, frasorteres. Spørgsmålene fra Schwartz' værdiskala beder respondenterne om at fortælle, hvor meget den beskrevne person ligner dem selv på en 6-punktsskala gående fra "ligner mig meget" til "ligner mig slet ikke". De udvalgte items er kodet sådan, at en høj score er lig med "ligner mig meget". Svarmulighederne til spørgsmålet om skolernes børneopdragelse er på en 5-punktsskala gående fra "meget enig" til "meget uenig". Værdierne på dette item er ligeledes vendt. Der er taget højde for den mindre variationsbredde ved at omkode variabelens variationsbredde, så den tilsvare variablene med 6-punktsskalaen.

Måling af opfattet terrortrussel: Det fremgik af det ovenstående teoriafsnit, at både en kollektiv og personlig opfattelse af terrortruslen teoretisk kan forventes at interagere med RWA. Spørgsmålene i ESS giver imidlertid ikke mulighed for at differentiere mellem den kollektive og personlige trusselopfattelse. I stedet er det muligt at konstruere et indeks, der måler individernes

---

² Spørgsmålsformuleringer fremgår i appendiks.

³ Spørgsmålsformuleringer fremgår i appendiks.

opfattelse af den kollektive terrortrussel. Opgavens resultater begrænser sig derfor til den kollektive opfattelse af terrortruslen. Selvom den personlige trusselopfattelse ikke kan måles direkte på baggrund af data i ESS, må en vis samvariation mellem et individs personlige og kollektive trusselopfattelse forventes.

Konkret dannes målet for individernes opfattelse af terrortruslen på baggrund af to items. Det ene spørgsmål omhandler, hvor sandsynligt et terrorangreb i EU er de næste 12 måneder, mens det andet omhandler sandsynligheden for et terrorangreb i Danmark de næste 12 måneder. Respondenternes fire svarmuligheder går fra ”meget sandsynligt” til ”meget usandsynligt”, hvor højere værdier er kodet, så de er lig med højere en opfattet terrortrussel. Indekset er endeligt kodet fra 0 (lav trussel) til 1 (høj trussel), og Cronbachs alpha er på tilfredsstillende 0.73 ($M = 0.56$, $r = 0.57$). Respondenter, der ikke har svaret på begge items, frasorteres.

Måling af individernes holdninger: To items benyttes til at måle individernes opbakning til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen; det ene angår brugen af varetægtsfængsling på ubestemt tid, mens det andet angår brugen af tortur. Specifikt lyder spørgsmålene: 1) ”Hvis en mand mistænkes for at planlægge et terrorangreb i Danmark, skal politiet have beføjelser til at holde ham fængslet, indtil de er overbevist om, at han ikke er involveret. Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?”, og 2) ”Man kan aldrig retfærdiggøre tortur af en fange i et dansk fængsel, selv om det måske kunne frembringe oplysninger, der kunne forhindre et terrorangreb. Hvor enig eller uenig er du i dette udsagn?”. Respondenterne har kunne svare på en 5-punktsskala gående fra ”meget enig” til ”meget uenig”. Variablerne er omkodet, så de hver især går fra 0 (minimum støtte) til 1 (maksimum støtte).

4. Analyse

I det foregående er opgavens problemstilling og det teoretiske samt metodiske udgangspunkt blevet præsenteret. I det følgende testes opgavens hypoteser. Først præsenteres opgavens bivariate analyser uden kontrol for relevante tredjevariabler. Herefter følger en mere stringent analyse af opgavens hypoteser ved estimering af fire multivariate modeller med OLS-regression. Efterfølgende vil analysens resultater og implikationer diskuteres.

4.1 Deskriptive og bivariate analyser

Det fremgår af tabel 1, at gennemsnitsscorerne for respondenternes holdninger til myndighedernes brug af tortur ($M = 0.26$) og varetægtsfængsling ($M = 0.73$) er markant anderledes. Substantielt

indikerer disse gennemsnit, at danskerne generelt er positiv stemte overfor, at myndighederne kan tilbageholde en terrormistænkt, indtil de er overbevist om, at den mistænkte er uskyldig. Omvendt tager danskerne klar afstand til brugen af tortur, selvom torturen kan forhindre et muligt terrorangreb. Mere specifikt er hele 74 % således enten ”enig” eller ”meget enig” i, at myndighederne kan tilbageholde en terrormistænkt, indtil de er overbevist om, at den mistænkte er uskyldig. Dette står i kontrast til holdningen om brugen af tortur, hvor knap 17 % (i hvert fald i 2008) er ”uenig” eller ”meget uenig” i, at tortur aldrig må benyttes.

Da RWA og opfattet terrortrussel udgør de to interaktionsvariabler, er det relevant at illustrere, at de er to distinkte variabler (Hetherington & Suhay 2011: 551). Korrelationen mellem individernes score på RWA og deres opfattelse af terrortruslen er 0.0008 (Pearsons r). Den lave korrelation indikerer, at RWA og trusselopfattelsen er klart adskillige. Der er således mange individer lavt på RWA, som oplever en stor terrortrussel – og omvendt. At korrelationen er så lav og insignifikant er imidlertid en smule overraskende teoretisk set, da adskillige tidligere studier har fundet evidens for, at individer højt på RWA typisk ser verden som et mere farligt sted (f.eks. Van Hiel & De Clercq 2009; Oesterreich 2005).

En af opgavens centrale forventninger er, at individer højt på RWA i højere grad vil støtte myndighedernes beføjelser. Den forventning lader ikke til at finde støtte ved holdningen om brugen af tortur, da der ikke findes nogen signifikant korrelation mellem individernes score på RWA og deres holdninger. Omvendt gælder det imidlertid for individernes score på RWA og deres holdninger til brugen af varetægtsfængsling af terrormistænkte på ubestemt tid, hvor der er en signifikant korrelation på 0.21 (tabel 1). Samlet set er der således indtil videre delvis støtte til forventningen om, at RWA påvirker individernes holdningerne til myndighedernes beføjelser i terrorbekæmpelsen.

Tabel 1. Gennemsnit (M), standardafvigelse (SD) og korrelationer mellem analysens centrale variabler

Variabler	M	SD	2.	3.	4.
1. RWA	0.49	0.11	0.00	0.03	0.21***
2. Opfattet trussel	0.56	0.22	-	0.04	0.09***
3. Holdning til tortur	0.27	0.30		-	0.13***
4. Holdning til varetægtsfængsling	0.73	0.28			-

Noter: * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

4.2 Multivariate analyser

I det følgende testes opgavens tre hypoteser ved at estimere fire multivariate modeller med OLS-regression. Forudsætningstest af mine lineære regressionsmodeller (linearitet, fravær af indflydelsesrige observationer, normalfordelte fejled, varianshomogenitet og fravær af perfekt multikollinearitet) viser overordnet ikke alvorlige brud, hvorfor modellerne benyttes. Forudsætningen om varianshomogenitet er dog brudt, hvorfor der anvendes robuste standardfejl i estimeringen. Dertil kommer tegn på multikollinearitet i modellerne med interaktionsled. Dette er imidlertid forventet, og forekomsten medvirker ikke til misvisende koefficienter (Petersen et al. 2015: 5).

Model 1 og 3 tester den direkte sammenhæng mellem individernes placering på RWA og deres holdninger på de to afhængige variable (H1). Forventningen er, at mere autoritære individer i højere grad vil støtte myndighedernes brug af tortur og varetægtsfængsling på ubestemt tid i terrorbekæmpelsen. Specifikt forventes RWA at have et positivt tegn: de mest autoritære individer (når opfattet trussel holdes konstant) forventes i højere grad at støtte brugen af tortur og varetægtsfængsling på ubestemt tid.

Som nævnt i teori afsnittet er der også teoretisk baggrund for at forvente en interaktion mellem individernes RWA og deres opfattelse af terrortruslen. For at undersøge den opfattede terrortrussels effekt på RWA's forklaringskraft inkluderes et interaktionsled mellem RWA og opfattet terrortrussel i model 2 og 4. Aktiverings-hypotesen forventer, at effekten af RWA vil forøges i takt med en højere opfattelse af terrortruslen (H2a). Interaktionsleddet forventes her at have et positivt tegn: når den opfattede terrortrussel stiger, vil individer højt og lavt på RWA i højere grad have forskellige holdninger til myndighedernes beføjelser. I modsætning hertil forventer konvergenzhypotesen, at effekten af RWA mindskes i takt med højere opfattelse af terrortruslen (H2b). Interaktionsleddet forventes her at have et negativt tegn: når opfattet trussel stiger, vil individer hhv. højt og lavt på RWA i højere grad udtrykke lignende holdninger til myndighedernes beføjelser.

I modellerne er fire kontrolvariable inkluderet for at imødegå muligheden for bias i estimeringen, der kan forårsages af udeladte variable. Det gælder for det første demografiske variable som køn, alder og uddannelse, der potentielt både påvirker mine uafhængige og afhængige variable. Desuden inkluderes politisk ideologi (målt ved individernes selvplacering på en venstre-højre skala), for at sikre at sammenhængen mellem RWA og holdningerne til terrorbekæmpelsen

ikke blot skyldes, at mere konservative individer både scorer højt på RWA og støtter aggressive myndighedsbeføjelser.

4.3 Resultater

Hypotese 1: I tabel 2 fremgår resultaterne fra de fire modeller. Model 1 og 3 tester hypotese 1, hvor opfattelsen af terrortruslen holdes konstant.

I model 1 fremgår det, at der ikke er en signifikant sammenhæng mellem RWA og holdningen til brugen af tortur. Der er imidlertid signifikante effekter af politisk ideologi (højreorienterede mere støttende), køn (mænd mere støttende), alder (ældre mere støttende) og uddannelse (individer med lavere uddannelse mere støttende) i begge modeller med tortur som den afhængige variabel.

Som indikeret af de foregående bivariate analyser er der en positiv og statistisk signifikant effekt af RWA på holdningen til varetægtsfængsling af terrormistænkte (model 3). Substantielt betyder det, at jo mere autoritære individer er, i højere grad vil de støtte, at myndighederne kan tilbageholde en terrormistænkt indtil, at myndighederne ikke er tvivl om den mistænktes uskyldighed. Bemærk at koefficienten for RWA ikke er meningsfuld, da minimum og maksimum RWA er hhv. 0.08 og 0.82. Ved en ændring på en IQR i RWA er effekten af RWA 0.18 på holdningen til varetægtsfængslingen, der er målt på en skala fra 0-1. RWA har dermed en forholdsvis stor effekt på opbakningen til myndighedernes mulighed for at varetægtsfængsle en terrormistænkt på ubestemt tid. Samlet set giver dette resultat altså støtte til forventningen om, at mere autoritære individer i højere grad støtter brugen af varetægtsfængsling af terrormistænkte på ubestemt tid (H1).

Endvidere ses det i model 3, at individernes opfattelse af terrortruslen har en positiv og statistisk signifikant effekt på holdningen til varetægtsfængslingen. En øget opfattelse af terrortruslen medvirker således også til, at individerne i højere grad støtter myndighedsbeføjelsen. Endeligt ser individernes køn, uddannelsesniveaue og venstre-højre selvplacering også ud til at have en betydning for holdningen.

Tabel 2. Effekt af RWA og opfattet terrortrussel på holdninger til myndighedernes brug af tortur (model 1 og 2) og varetægtsfængsling på ubestemt tid (model 3 og 4).

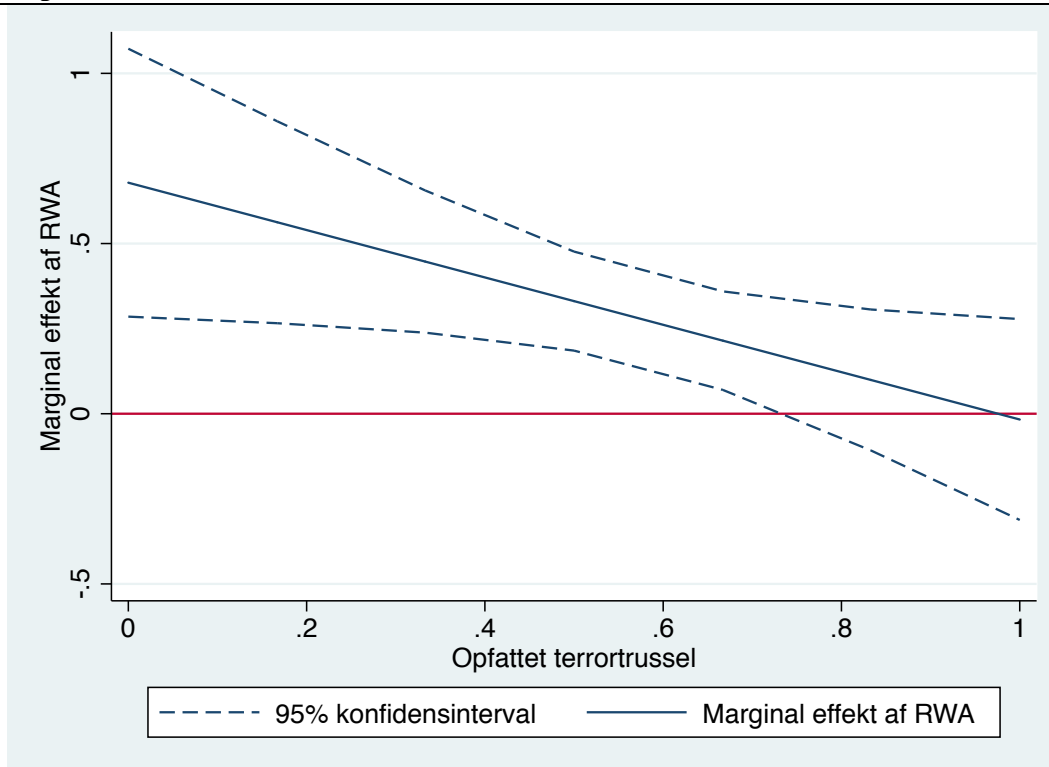
Model	1	2	3	4
RWA	-0.08 (0.07)	-0.31 (0.18)	0.28*** (0.07)	0.68** (0.20)
Opfattet Terrortrussel	0.04 (0.04)	-0.16 (0.15)	0.11** (0.03)	0.44** (0.16)
RWA * Opfattet Terrortrussel	-	0.42 (0.30)	-	-0.70* (0.32)
Køn (Kvinde referencegruppe)	0.04** (0.02)	0.04** (0.02)	-0.05*** (0.01)	-0.05*** (0.01)
Alder	0.00* (0.00)	0.00* (0.00)	0.00 (0.00)	0.00 (0.00)
Uddannelse	-0.11** (0.04)	-0.11** (0.04)	-0.26*** (0.03)	-0.26*** (0.03)
Politisk Ideologi	0.19*** (0.04)	0.19*** (0.04)	0.26*** (0.03)	0.25*** (0.03)
Konstant	2.23* (0.88)	2.37* (0.90)	1.99 (0.78)	1.74 (0.79)
R^2	0.04	0.04	0.13	0.13
N	1485	1485	1488	1488

Noter: Resultaterne er ustandardiserede OLS regressionskoefficienter med robuste standardfejl i parenteserne. Alle variabler er skaleret fra 0-1, på nær alder der er målt i år.
* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$, to-sidet p-værdier er rapporteret.

Hypotese 2a og 2b: I det følgende vil fokus nu rettes imod hypotese 2a og 2b, der begge forventer, at individernes opfattelse af terrortruslen vil moderere effekten af RWA (model 2 og 4). I model 2 må det konstateres, at der ikke findes støtte for en interaktionseffekt af RWA og individets opfattelse af terrortruslen på holdningen til brugen af tortur som terrorbekæmpelsesredskab. Anderledes forholder det sig imidlertid for holdningen til varetægtsfængslingen af terrormistænkte, hvilket fremgår af model 4. I model 4 ses det, at interaktionsleddet mellem RWA og opfattet terrortrussel er signifikant, hvilket både hypotese 2a og 2b forventer. Endvidere fremgår det, at interaktionsleddet er negativt, hvilket giver støtte til konvergens-hypotesens ræsonnement om, at en øget opfattelse af terrortruslen mindsker den umiddelbare effekt af RWA på holdningen til brugen af varetægtsfængsling, da individerne hhv. højt og lavt på RWA forventes at konvergere holdningsmæssigt (H2b). På baggrund af den negative koefficient kan det imidlertid ikke ses, hvordan effekten af RWA ændres over hele spændet for variationen på opfattelsen af terrortruslen.

For at kunne sige mere om, hvordan terrortruslen modererer effekten af RWA, beregnes de marginale effekter, der er illustreret i figur 1.

Figur 1: Marginale effekter af RWA på opbakningen til varetægtsfængsling af terror-mistænkte på ubestemt tid.

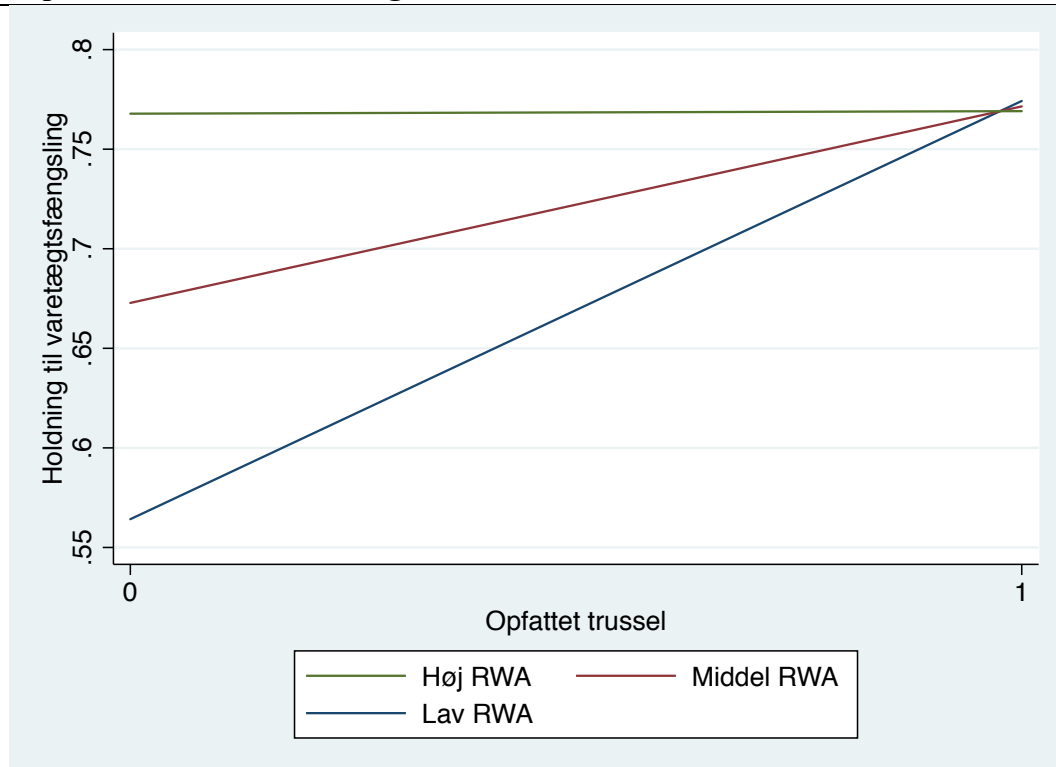
Noter: Marginale effekter med 95% konfidensinterval er baseret på resultaterne fra tabel 2.

Af figur 1 fremgår det, at effekten af RWA på holdningen til myndighedernes brug af varetægtsfængsling kontinuerligt mindskes i takt med, at individernes opfattelse af terrortruslen forøges. Figuren illustrerer desuden, at for de højeste værdier af opfattet terrortrusel bliver effekten af RWA insignifikant. Substantielt betyder det, at når individer anser terrortruslen for at være stor, spiller det ingen rolle, hvor autoritær det pågældende individ er for holdningen til varetægtsfængsling på ubestemt tid. Dette resultat indikerer dermed, at selv individer lavt på RWA vil være tilbøjelige til at støtte brugen af varetægtsfængsling på ubestemt tid, hvis disse individer anser terrortruslen for at være stor.

Ifølge Hetherington og Suhay (2011) skyldes den forventede negative interaktionseffekt primært, at individer lavt på RWA får mere "autoritære" holdninger, når trusselsniveauet stiger. Individer højt på RWA forventes ikke at blive påvirket meget holdningsmæssigt af terrortruslen, da de selv i tilfælde af et lavt trusselsniveau vil støtte op om stærke myndighedsbeføjelser. For at vise

om dette tærskel-argument finder empirisk støtte benyttes estimering af forudsagte sammenhænge som illustration, hvilket fremgår af figur 2. Figuren viser, at en stigende opfattelse af terrortruslen øger støtten til varetægtsfængslingen på tværs af forskellige niveauer af RWA. Mere interessant illustrerer figuren, at truslens påvirkning er større for lavere niveauer af RWA. Mønstrer i figur 2 støtter dermed konvergens-hypotesens tærskel-argumentet om, at det i særdeleshed er individer lavt på RWA, der driver den negative interaktionseffekt (H2b).

Figur 2: Effekt af opfattet terrortrusel på opbakning til varetægtsfængsling af terror-mistænkte på ubestemt tid for udvalgte niveauer af RWA.

Noter: Høj RWA = 90. percentil, middel RWA = 50. percentil, lav RWA = 10. percentil. Kontrolvariablene holdt på deres observerede værdier.

Opsummeret findes der altså støtte til to af de teoretiske forventninger (H1 og konvergens-hypotesen) i forbindelse med holdningen til varetægtsfængslingen, mens ingen af hypoteserne finder støtte ved holdningen til brugen af tortur. Hvorfor ingen af de opstillede hypoteser finder støtte angående torturspørgsmålet, vil derfor kortfattet diskuteres, inden opgaven slutter af med en perspektiverende diskussion og konklusion.

Fra aktiverings-hypotesens perspektiv kan det argumenteres for, at opfattelsen af terrortruslen i Danmark ikke har været høj nok (før 2008 hvor survey'et blev foretaget) til at aktivere individernes autoritære prædispositioner (Feldman 2003; Stenner 2005; Cohrs et al. 2005).

Argumentet har dog et forklaringsproblem, da opgavens resultater viser, at RWA og trusselopfattelsen spiller en rolle for holdningerne til varetægtsfængslingen. I så fald skal argumentet være, at der komparativt set skal en højere trusselopfattelse til at aktivere de autoritære prædispositioner i tilknytning til brugen af tortur. Det vil derfor være interessant at undersøge, om terrorangrebet i København sidste februar og debatten om de hjemvendte Syrien-krigere har forøget danskernes opfattelse af terrortruslen, da begivenhederne potentielt har påvirket danskernes klare afvisning af torturbrugen. I den forbindelse viser repræsentative meningsmålinger fra Dansk Institut mod Tortur, at en fjerdedel af danskerne i dag finder brugen af tortur acceptabel; til sammenligning var det i 2012 blot en femtedel (Bjørnager & Toft 2015).

Bemærk desuden at denne opgave opererer med en *kollektiv* opfattet terrortrussel. I Hetherington og Suhays (2011) undersøgelse, der finder en negativ interaktionseffekt af RWA og opfattet trussel på holdningen til brugen af tortur, opererer de imidlertid med en *personlig* opfattet terrortrussel, hvor de måler, i hvor høj grad individerne er bekymret for, at de *selv* vil blive offer for et terrorangreb. Også i en tysk kontekst hvor både en kollektiv og personlig opfattet terrortrussel undersøges, finder Asbrock og Fritsche (2013) kun den forventede effekt af RWA i forbindelse med den personlige terrortrussel. Man kan dermed argumentere for, at truslen først bliver relevant for holdningen til brugen af tortur, når individet frygter for sit eget velbefindende, hvilket ikke kan undersøges med de tilgængelige data i ESS.

5. Konklusion og perspektiverende diskussion

På baggrund af en repræsentativ tværsnitsundersøgelse af den danske befolkning har opgaven undersøgt: 1) om det er individer med en bestemt autoritær ideologi, der støtter aggressive myndighedsbeføjelser i terrorbekæmpelsen og 2) hvordan denne opbakning modereres af individernes opfattelse af terrortruslen. Sigtet har i den forbindelse været at blive klogere på, hvad det er for nogle individer i den danske befolkning, der vil være drivkraften bag de overordnede befolkningsmæssige holdningsskift, som ofte registreres i kølvandet på terrorangreb. Specifikt er dette undersøgt ved at se på danskernes holdninger til brugen af tortur og varetægtsfængsling af terrormistænkte på ubestemt tid.

Den første forventning var, at individer højt på RWA, der er motiveret til at bevare og beskytte den kollektive orden, stabilitet og sikkerhed (på bekostning af den personlige autonomi), ville være mere tilbøjelige til at bakke op om brugen af tortur og varetægtsfængsling af

terrormistænkte på ubestemt tid. Opgavens resultater finder her støtte til den teoretiske forventning i forbindelse med varetægtsfængslingen, mens RWA ikke har en effekt i forbindelse med tortur.

Opgavens anden centrale forventning var, at individernes opfattelse af terrortruslen ville moderere effekten af RWA. Aktiverings-hypotesen forventede i den forbindelse, at effekten af RWA ville blive stærkere i takt med en opfattelse af en højere terrortrussel. I modsætning hertil forventede konvergens-hypotesen, at opfattelsen af en højere terrortrussel ville mindske effekten af RWA. Igen finder analysen ikke støtte til de forventede resultater på holdningen til tortur. Ved holdningen til varetægtsfængsling er der imidlertid en negativ interaktionseffekt med støtte til konvergens-hypotesen. Mulige implikationer af disse resultater for problemstillingen vil nu blive diskuteret.

I et normativt perspektiv er det på den ene side beroligende, at en øget opfattelse af terrortruslen ikke umiddelbart medvirker til en øget accept af tortur i en dansk kontekst. Omvendt forholder det sig imidlertid ved det ”mildere” magtmiddel, som varetægtsfængsling på ubestemt tid udgør. Her viste analysen, at holdningerne hos individer hhv. højt og lavt på RWA ligner hinanden, når den kollektive terrortrussel anses for at være høj. Implikationerne af dette mønster er interessante, da de kaster lys over, hvem det reelt er, som bliver mere autoritære i deres holdninger som følge af en øget terrortrussel. Resultaterne peger på, at det ikke er de mest ”autoritære” individer, der nødvendigvis bør være i fokus, når man vil forstå, hvorfor terrorangreb ofte medfører et befolkningsmæssigt holdningsskift i retning af, at myndighederne skal have yderligere beføjelser i deres terrorbekæmpelse. I stedet lader det til, at vi alle – på tværs af autoritære prædispositioner – er påvirkelige, når terrortruslen bliver stor nok. Bekymringen er her, at varetægtsfængsling på ubestemt tid (og lignende beføjelser i terrorbekæmpelsen) ikke vil møde særlig stor modstand i befolkningen, når selv de mindst autoritære individer, vil være tilbøjelige til at støtte beføjelserne, hvis den opfattede terrortrussel er tilstrækkelig stor (Hetherington & Suhay 2011: 557). Desuden giver resultatet anledning til at spekulere om, hvorvidt andre ”mildere” magtmidler såsom ransagninger, telefonaflytninger, internetovervågning og videoovervågning på offentlige steder muligvis følger et lignende spor, hvor en øget opfattelse af terrortruslen medfører øget accept af disse midler.

Endelig henviser resultaterne til vigtigheden af, at de danske politikere og medier ikke overdramatiserer terrortruslen – om end terrorangreb forståeligt fortjener opmærksomhed hos politikerne og medierne. I den forbindelse demonstrerer Gadarian (2010), at amerikanske borgere,

der var bekymret over terrortruslen i kølvandet på 9/11, i højere grad støttede brugen af en aggressiv amerikansk udenrigspolitik, når de modtog kommunikation med frygt-inducerende cues på trods af, at den faktuelle information var den samme. Overdramatiseres terrortruslen i medierne, er en mulig implikation således, at danskerne også vil opfatte terrortruslen som større, end den reelt er. Hvis det er tilfældet, er faren på baggrund af opgavens resultater nemlig, at danskerne – på tværs af det autoritære kontinuum – vil øge deres støtte til ”autoritære” politikker, der muligvis er på kant med basale civile rettigheder, som ellers normalt værdsættes højt i Danmark.

6. Litteraturliste

- Altemeyer, B. (1981). *Right-wing authoritarianism*. Winnipeg: University of Manitoba Press.
- Altemeyer, B. (1998). The other “authoritarian personality.” In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 30, 47–92). Academic Press.
- Andersen, LB., Binderkrantz, AS., & Hansen, KM. (2010). Forskningsdesign. I LB. Andersen, KM Hansen, & R Klemmesen (red). *Metoder i Statskundskab* (1. udgave, side 66-96). Hans Reitzels Forlag.
- Andersen, LB. (2010). Forskningskriterier. I LB. Andersen, KM Hansen, & R Klemmesen (red). *Metoder i Statskundskab* (1. udgave, side 97-113). Hans Reitzels Forlag.
- Asbrock, F., & Fritsche, I. (2013). Authoritarian reactions to terrorist threat: Who is being threatened, the Me or the We? *International Journal of Psychology, 48*(1), 35-49.
- Bjørnager, JN., & Toft, SB. (2015). Hver tredje dansker: Tortur kan være i orden. *Berlingske, 5.* december. Hentet den 5. januar 2016 fra <http://m.b.dk/?redirect=www.b.dk/nationalt/hver-tredje-dansker-tortur-kan-vaere-i-orden>
- Cohrs, JC., Kielmann, S., Maes, J., & Moschner, B. (2005). Effects of Right-Wing Authoritarianism and Threat from Terrorism on Restriction of Civil Liberties. *Analyses of Social Issues and Public Policy, 5*(1), 263-276.
- Cohrs, J. C., & Ibler, S. (2009). Authoritarianism, threat, and prejudice: An analysis of mediation and moderation. *Basic and Applied Social Psychology, 31*(1), 81–94.
- Crowson, H. M., DeBacker, T. K., & Thoma, S. J. (2005). Does authoritarianism predict post-9/11 attitudes? *Personality and Individual Differences, 39*(7), 1273–1283.
- Doosje, B., Zimmermann, A., Küpper, B., Zick, A., & Meertens, R. (2009). Terrorist threat and perceived Islamic support for terrorist attacks as predictors of personal and institutional out-group discrimination and support for anti-immigration policies: Evidence from 9 European countries. *International Review of Social Psychology, 22*, 203–233.
- Duckitt, J. (1989). Authoritarianism and group identification: A new view of an old construct. *Political Psychology, 10*(1), 63–84.

- Duckitt, J., & Sibley, CG. (2010). Personality, Ideology, Prejudice, and Politics: A Dual-Process Motivational Model. *Journal of Personality* 78: 1861-1894.
- Feldman, S., & Stenner, K. (1997). Perceived threat and authoritarianism. *Political Psychology*, 18(4), 741–770.
- Fritsche, I., Jonas, E., & Kessler, T. (2011). Collective reactions to threat: Implications for intergroup conflict and solving societal crises. *Social Issues and Policy Review*, 5, 101–136.
- Funke, F. (2005). The dimensionality of right-wing authoritarianism: Lessons from the dilemma between theory and measurement. *Political Psychology*, 26(2), 195–218.
- Gadarian, SK. (2010). The Politics of Threat: How Terrorism News Shapes Foreign Policy Attitudes. *The Journal of Politics*, 72(2), 469 – 483.
- Hetherington, MJ., & Suhay, E. (2011). Authoritarianism, Threat, and Americans' support for The War on Terror. *American Journal of Political Science*, 55(3), 546-560.
- Huddy, L., & Feldman, S. (2011). Americans respond politically to 9/11: Understanding the impact of the terrorist attacks and their aftermath. *American Psychologist*, 66, 455–467.
- Kauff, M., Asbrock, F., Törner, S., & Wagner, U. (2013). Side Effects of Multiculturalism: The Interaction Effect of a Multicultural Ideology and Authoritarianism on Prejudice and Diversity Beliefs. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(3), 305–320.
- Lavine, H., Lodge, M., Polichak, J., & Taber, C. (2002). Explicating the black box through experimentation: Studies of authoritarianism and threat. *Political Analysis*, 10(4), 343–361.
- Merolla, J., & Zechmeister, E. (2009). *Democracy at risk: How Terrorist Threats Affect the Public*. Chicago: University of Chicago Press.
- Petersen, MB., Giessing, A., Nielsen, J. (2015). Physiological Responses and Partisan Bias: Beyond Self-Reported Measures of Party Identification. *PLoS ONE*, 10(5), 1-10.
- Stam, AC., Von Hagen-Jamar, A., Worthington, ABH., (2011). Fear and Attitudes Towards Torture and Preventive War. *Twin Research and Human Genetics*, 15(1), 60-70.
- Stenner, K. (2005). *The authoritarian dynamic*. New York, NY; Cambridge: Cambridge University Press.

7. Appendiks

Gruppens sammenhængskraft:

- Traditioner er vigtige for ham. Han prøver at følge de skikke, der stammer fra hans religion eller familietraditioner.
- Det er vigtigt for ham at være ydmyg og beskeden. Han prøver at undgå at tiltrække sig opmærksomhed.
- Det er vigtigt for ham, at han altid opfører sig ordentligt. Han vil gerne undgå at gøre noget, som andre ville sige, var forkert.
- Han mener, at man bør gøre, hvad man får besked på. Han synes, at man skal følge de regler, der findes, selvom der ikke er nogen, der ser, hvad man foretager sig.
- Børn skal i skolen lære at adlyde autoriteter.

Personlig autonomi:

- Det er vigtigt for ham at få nye idéer og være kreativ. Han kan lide at gøre tingene på sin egen særlige måde.
- Han søger eventyret og kan lide at løbe risici. Han ønsker et spændende liv.
- Det er vigtigt for ham selv at bestemme, hvad han foretager sig. Han kan godt lide at være selvstændig og uafhængig af andre.
- Han kan godt lide overraskelser og er altid ude efter noget nyt at foretage sig. Han mener, at det er vigtigt at få prøvet mange forskellige ting i livet.
- Det er vigtigt for ham at lytte til mennesker, der er anderledes end ham selv. Selv når han er uenig, vil han gerne forstå dem.